

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

І.В. Полянська, С. М. Чернявська, В.Ф. Шевченко

МОВА ПРОФЕСІЙНОГО ПАРТНЕРСТВА

**Методичні вказівки з дисципліни «Українська мова як іноземна»
в аспекті інтеграційної концепції КІМ**

для студентів-іноземців основних факультетів
вищих навчальних закладів

Затверджено
редакційно-видавничою
радою НТУ «ХПІ»
протокол №1 від
16.01.2019 року

Харків
НТУ «ХПІ»
2019

Рецензент:

О. М. Кримець, канд. філ. наук, доцент кафедри української, російської мов і прикладної лінгвістики НТУ«ХП»

Полянська І. В.

Мова професійного партнерства. Методичні вказівки з дисципліни «Українська мова як іноземна» в аспекті інтеграційної концепції КІМ для студентів-іноземців основних факультетів вищих навчальних закладів / І. В. Полянська, С. М. Чернявська, В. Ф. Шевченко. – Харків, 2019. – 65 с.

Укладачі :

І. В. Полянська
С. М. Чернявська
В. Ф. Шевченко

© І. В. Полянська,
С. М. Чернявська, В. Ф. Шевченко, 2019 р.

Кафедра української, російської мов і прикладної лінгвістики

ПЕРЕДМОВА

*Обычное чтение – это что-то механическое.
Но если вы читаете и так глубоко поглощены
и увлечены, что само чтение становится уроком,
тогда это чтение проникает в вашу сущность и
становится её частью...*

*Общение очень трудно: говорится одно, а
понимается совершенно другое*

Ошо

Ці методичні вказівки є втіленням і реалізацією інтеграційної концепції комунікативно-інтенційної моделі (КІМ) як нової біозбалансованої еволюційної освіти (НБЕО) викладання лінгвістичних дисциплін. Вони є однією зі складників методичної бази, що вона стратегіально репрезентує концептуальні ідеї інноваційного проекту «КІМ як НБЕО», який автори досліджують, апробують та впроваджують на кафедрі протягом останніх років. Ці методичні вказівки з навчання читання та комунікації українською мовою задля іноземних студентів з дисципліни «Українська мова як іноземна», в якому втілюється інтеграційна концепція КІМ як НБЕО. Інтеграційна інтерпретація виявляється тут великою кількістю розгалужених структурно-змістових особливостей, які допоможуть використовувати у навчальному процесі вказівки найбільш оптимально та ефективно. Перелічимо основні характерологічні принципи подання матеріалу.

1. Українська сучасна мова репрезентована тут як єдине цілісне багатовимірне поліфункціональне багаторівневе явище, що відображає реальний мовленнєвий простір. Цього досягаємо завдяки подання текстів з наукового стилю з трьома підстилями. У методичних вказівках подано тексти різноманітних жанрів (навчальні, наукові, популярні статті, діалоги та полілоги, інтерв'ю тощо) та різних галузей загальних дисциплін, що їх вивчають студенти всіх спеціальностей, а саме: з філософії, екології, психології, культурології, економіки тощо.

2. Систематизація інтегрованих текстів задля читання та обговорення є багаторівневою: жанрово-стильова, міжпредметна, а також у межах наукового стилю (та підстилів) тексти розташовано за кластерним принципом (тобто за близькою тематично-сюжетною спрямованістю, наприклад, кластер *Self-made*). Такий принцип надає змогу сприяти формуванню у студентів нелінійного мислення, що є актуальною проблемою в умовах інформаційно-комунікативного простору.

3. Слід зауважити, що відбір текстів різних жанрів є дворівневим щодо їх спрямованості, а саме: подано не тільки тексти, які відображають зовнішній світ, його актуальні проблеми та досягнення. Також збалансовано репрезентовані тексти, що спрямовані на відбиття внутрішнього світу людини, її самопізнання та самоусвідомленості. Це необхідно задля реалізації суперідеї *KIM як НБЕО* – максимального сприяння розвитку індивідуальних внутрішніх здібностей всіх суб'єктів навчального процесу.

4. Також тексти подано двома мовами, враховуючи змінення у навчальних програмах. Такий принцип використаний з метою подолання психологічного та лінгвістичного бар'єрів сприйняття студентами українських текстів та активування мовної здогадки та інтуїції.

5. Після кожного кластера текстів пропонуємо інтегровану систему завдань, яка включає лексико-граматичні вправи задля перевірки адекватного сприйняття та розуміння змісту, а також різноманітні комунікаційні вправи для формування навички спілкування у різних ситуаціях з різноманітною тематикою. Наприкінці кластерів подано заключне завдання підвищеного рівня складності, а саме: пропонуємо студентам розробити проект на певну тему (пов'язану з темою кластера), який містить візуалізацію (колекцію кращих проектів студентів розташовано на сайті кафедри web.kpi.kharkov.ua/linvo/ru/). *KIM як НБЕО* тут також реалізує важливий принцип – надання умов

зادля максимального розвитку індивідуальних здібностей студентів різного рівня підготовки та усвідомленості.

6. Метою методичних вказівок є, по-перше, формування уміння та навички усвідомленого читання текстів українською; по-друге, формування та розвиток комунікативних навичок усвідомленого спілкування: діалогічного, полілогічного, монологічного, трансформаційного тощо. По-третє, відпрацьовуємо інтенцію – висловлювання власного міркування щодо змісту прочитаних текстів та використання викладених знань у реальному житті.

Бажаємо цікавого та захопленого читання та спілкування!

ПРЕАМБУЛА

*Стиль може бути визначений так:
власні слова на власному місці.*

Дж. Свифт

Завдання. *Прочитайте текст, спробуйте виокремити три основних судження (думки) тексту та стисло запишіть їх.*

У сучасній українській мові традиційно виокремлюється п'ять функційних **стилів мовлення**: науковий стиль, публіцистичний, офіційно-діловий стиль (ОДС), літературно-художній і розмовний. Деякі вчені додають конфесійний (релігійний) та епістолярний (листування) стилі.

Слово «**стиль**» в українській мові є багатозначним. Наприклад, воно вживається у таких словосполученнях: стиль одягу, архітектурний стиль, сучасний стиль, стиль життя, стиль письменника Шевченка, стиль керівництва тощо. Це слово походить від латинської мови (stilus), що позначає «інструмент, паличка для письма».

Що таке **стиль мовлення**? Спілкуючись у різних умовах протягом дня, ми опиняємося в різних ситуаціях: вдома, на науковій конференції, у транспорті, з керівником на роботі тощо. Звичайно, ситуація та зміст спілкування впливають на наше мовлення, воно

змінюється. **Тобто стиль мовлення – це сукупність мовних засобів, що зумовлені змістом, метою та ситуацією спілкування.** Також саме функції мови визначають виокремлення певних стилів мовлення. Наприклад, призначення розмовного стилю – це спілкування, комунікація. Публіцистичний стиль призначений задля впливу на читачів, слухачів і глядачів за допомогою **засобів масової інформації (ЗМІ).** Розгляньмо науковий стиль та його підстилі окремо і досконало на прикладі різноманітних текстів.

1. НАУКОВИЙ СТИЛЬ МОВЛЕННЯ

Наука является приоритетом, поскольку она создаёт внешний мир, изучая только объективное

Ошо

Важливою функцією наукового стилю є **інформаційна**, тобто повідомляти про наукові відкриття та новітні дослідження. Відповідно до цього виокремлюють **три основні сфери функціонування наукового стилю**: наука, техніка та освіта. Через це існує **три підстиля наукового стилю**: 1) **власно науковий** для фахівців певних галузей; 2) **навчально-науковий** в освітянському просторі; 3) **науково-популярний** – це обговорення наукових проблем у засобах масової інформації (ЗМІ), на ТВ, в Інтернеті тощо задля пересічних громадян.

Завдання. *Надайте відповіді на такі запитання.*

- 1) Яка функція наукового стилю є важливою?
- 2) Які ви знаєте основні сфери функціонування наукового стилю?
- 3) Які підстилі наукового стилю ви можете назвати?

1.1. Навчально-науковий підстиль

А. Філософія

Текст

Що таке свідомість

Одним із найважливіших філософських понять є свідомість. Воно розкриває здатність людини відобразити об'єктивний світ і самого себе. Свідомість є базовим філософським поняттям для позначення та дослідження всіх форм духовного в діяльності людини. Свідомість – дуже складне і багатогранне явище, тому його вивчають у багатьох науках: у філософії, психології, медицині тощо. Філософський ідеалізм вважає, що свідомість (дух) – первинно і є субстанцією (основою) всіх речей і явищ. Філософський матеріалізм стверджує вторинність свідомості та інтерпретує її як закономірний результат еволюції матерії. Р. Декарт вважав, що здатність людини мислити закладена в ньому спочатку, тобто є вродженою.

Для розв'язання питання про сутність свідомості в філософії і природознавстві на початку ХХ ст. було введено поняття **відображення**. Воно є ключовим в теорії свідомості. **Відображення** – це властивість матеріальних об'єктів відтворювати (копіювати) під час взаємодії зовнішні особливості і внутрішню будову інших предметів, зберігати в собі ці відбитки, копії. Відображення – це загальна властивість матерії. У неживій природі воно є пасивним і має елементарні форми (механічне, фізичне, хімічне), наприклад, сліди тварин на снігу.

У живій природі відображення стає активним. Більш складною формою відображення є біологічне, а його найпростіше вираження – подразливість (доцільна реакція найпростішого, навіть одноклітинного організму на вплив навколишнього середовища). Подразливість означала перехід до якісно нової форми відображення – психічної. Тут особливого значення набувають відчуття, на основі яких виникають складні форми психічного відображення – сприйняття і уявлення. А вже на їх основі і виникає свідомість. Свідомість, таким чином, є **вищою формою відображення матерії**.

Завдання. Прочитайте той самий текст російською мовою та порівняйте їх. Намагайтеся зрозуміти основний зміст тексту.

Что такое сознание?

Одним из важнейших философских понятий является сознание. Оно раскрывает способность человека отражать объективный мир и самого себя. Сознание является базовым философским понятием для обозначения и исследования всех форм духовного в деятельности человека. Сознание – очень сложное и многогранное явление, поэтому его изучают многие науки: философия, психология, медицина и др. Философский идеализм считает, что сознание (дух) – первично и является субстанцией (основой) всех вещей и явлений. Философский материализм утверждает вторичность сознания и интерпретирует его как закономерный результат эволюции материи. Р. Декарт считал, что способность человека мыслить заложена в нем изначально, то есть является врожденной.

Для решения вопроса о сущности сознания в философии и естествознании в начале XX в. было введено понятие отражения. Оно является ключевым в теории сознания. Отражение – это свойство материальных объектов воспроизводить (копировать) при взаимодействии внешние особенности и внутреннее строение других предметов, хранить в себе эти отпечатки, копии. Отражение – это общее свойство материи. В неживой природе оно является пассивным и имеет элементарные формы (механическое, физическое, химическое), например, следы животных на снегу. В живой природе отражение становится активным. Более сложной формой отражения является биологическое, а его самая простая форма – раздражимость (целесообразная реакция простого, даже одноклеточного организма на влияние окружающей среды). Раздражимость означала переход к качественно новой форме отражения – психической. Здесь особое значение приобретают ощущения, на основе которых возникают сложные формы психического отражения – восприятие и представление. А уже на их основе и возникает сознание. **Сознание, таким образом, является высшей формой отражения материи.**

Лексико-граматичні завдання

Завдання 1. *Що означають такі поняття? Надайте їх дефініції (визначення) з тексту. Перевірте за словником.*

Свідомість –

Відображення –

Подразливість –

Сприйняття –

Уявлення –

Завдання 2. *Оберіть правильний варіант відповіді в поданих тестах.*

1) Важливіше поняття філософії – це

а) свідомість; б) еволюція матерії; в) відображення.

2) Декарт вважав здатність людини мислити.....

а) вродженою; б) вихованою; в) пасивною.

3) Ключовим у теорії свідомості є поняття.....

а) відображення; б) подразливість; в) матерія.

Завдання 3. *Надайте відповіді на подані питання.*

1) Яке поняття є найважливішим у філософії?

2) Чому свідомість є базовим філософським поняттям?

3) Як інтерпретують свідомість ідеалізм і матеріалізм?

4) Що таке відображення та які форми воно має?

5) Надайте визначення свідомості за текстом.

Завдання 4. *Замініть дієслівні словосполучення на іменникові.*

Зразок: *вивчати свідомість – вивчення свідомості*

Відображати світ –

Досліджувати всі форми духовного –

Вивчати свідомість –

Стверджувати вторинність свідомості –

Інтерпретувати свідомість –

Комунікаційні вправи

Вправа 1. *Складіть та запишіть 7 питань до тексту.*

Вправа 2. *Вставте пропущені репліки у діалогічну комунікацію.*

А: Про що йдеться у цьому тексті?

В:

А:

В: Свідомість – це важливе поняття філософії.

А: Чому свідомість вивчають багато наук?

В:

А:

В: Ідеалізм стверджує первинність свідомості.

А: Як інтерпретує свідомість матеріалізм?

В:

А: Яку інтерпретацію ти обираєш, яка є для тебе більш цікавою? Чому?

В:

А: Але я вважаю, що.....

Вправа 3. *Перетворіть текст на діалог (7–12 реплік).*

Вправа 4. *Написати есе «Що я знаю про свідомість і яку інтерпретацію свідомості я обираю» (0,5 сторінки).*

Вправа 5. *Монологічна комунікація. Розповісти тему «Для чого мені потрібна свідомість» (5–7 речень).*

Текст

Ознаки та походження свідомості

Свідомість є **суб'єктивним образом об'єктивного світу** і завжди передбачає ставлення людини до світу і до інших людей. Свідомість є завжди **самосвідомістю**. Найважливішими **ознаками** свідомості є її **вторинність** (вона виникає як результат еволюції матерії), **соціальність** (формується і виявляє себе тільки в суспільній діяльності людей), **суб'єктивність** (багато в чому визначається індивідуальними якостями людини – віком, статтю і т. п.).

Щодо **походження** свідомості, то наукою переконливо доведено факт її зародження разом зі становленням соціальної форми руху

матерії. Спочатку сформувалися біологічні передумови свідомості (прямовисне ходіння, вивільнення руки і т.п.). Потім під впливом необхідності людина навчилася працювати, виготовляти і застосовувати знаряддя праці. **Розум** людини розвивався відповідно до того, як вона **навчалася працювати**. Разом з еволюцією та спільною діяльністю людей виникає **мова** як процес людського спілкування. Мова сформувалася як спосіб вираження людської думки.

Отже, наявність свідомості характеризує людину як розумну творчу істоту. **Свідомість** є засобом утвердження людини в цьому світі як істоти, що пізнає і світ, і себе.

***Завдання.** Прочитайте той самий текст російською мовою та порівняйте їх. Намагайтеся зрозуміти основний зміст тексту.*

Текст

Характеристика и происхождение сознания

Сознание является субъективным образом объективного мира и всегда предполагает отношение человека к миру и к другим людям. Сознание всегда является самосознанием. Важнейшими **характеристиками** сознания являются его **вторичность** (оно возникает как результат эволюции материи), **социальность** (формируется и проявляется только в общественной деятельности людей), **субъективность** (во многом определяется индивидуальными качествами человека – возрастом, полом и т.п.). Что касается происхождения сознания, то наукой убедительно доказан факт его зарождения по мере становления социальной формы движения материи. Сначала сформировались биологические предпосылки сознания (прямое хождение, высвобождение руки и т.п.). Затем под влиянием необходимости человек научился работать, производить и применять орудия труда. Разум человека развивался по мере того, как он учился работать. Одновременно с эволюцией и совместной деятельностью людей возникает речь как процесс человеческого общения. Язык сформировался как способ выражения человеческой мысли. Итак, наличие **сознания** характеризует человека как разумное творческое

существо. Сознание является средством утверждения человека в этом мире как существа, познающего и мир, и себя.

Лексико-граматичні завдання

Завдання 1. *Що означають такі поняття? Надайте їх дефініції (визначення) з тексту. Перевірте за словником.*

Суб'єктивний образ –

Об'єктивний світ –

Самосвідомість –

Вторинність –

Соціальність –

Суб'єктивність –

Завдання 2. *Оберіть правильний варіант відповіді у поданих тестах.*

1) Свідомість є завжди.....

- а) самосвідомістю;
- б) повідомленням;
- в) почуттями.

2) Вторинність свідомості – це те, що вона.....

- а) формується та виявляє себе в суспільній діяльності людей;
- б) багато в чому визначається індивідуальними якостями людини;
- в) виникла як результат еволюції матерії.

3) Соціальність свідомості – це те, що вона.....

- а) виникає як результат еволюції матерії;
- б) формується і виявляє себе тільки в суспільній діяльності людей;
- в) багато у чому визначається індивідуальними якостями людини – віком, статтю і т. п.

4) Суб'єктивність свідомості – це те, що вона

- а) багато у чому визначається індивідуальними якостями людини – віком, статтю і т. п.;
- б) виникає як результат еволюції матерії;
- в) формується і виявляє себе тільки у суспільній діяльності людей.

Завдання 3. *Надайте відповіді на подані питання*

- 1) Що завжди передбачає свідомість?
- 2) Які найважливіші ознаки свідомості?
- 3) Як зароджувалася свідомість?
- 4) Які ви знаєте біологічні передумови зародження свідомості?
- 5) Відповідно до чого розвивався розум людини?
- б) Як виникає мова людини?

Завдання 4. *Замініть іменникові словосполучення на дієслівні*

Зразок: *виникнення свідомості – свідомість виникає*

- Виникнення свідомості –
- Формування свідомості –
- Виявлення свідомості –
- Визначення свідомості –
- Походження свідомості –
- Зародження свідомості –
- Становлення соціальної форми руху матерії –

Комунікаційні вправи

Вправа 1. *Складіть та запишіть 7 питань до тексту.*

Вправа 2. *Вставте пропущені репліки у діалогічну комунікацію.*

- А:
- В: Цей текст має назву «Ознаки та походження свідомості».
- А:
- В: Так, ця тема буде на іспиті.?
- А: Ні, я не читав цей текст через те, що хворів.?
- В: У тексті йдеться про головні ознаки та походження свідомості.....?

A: Так, будь ласка, розкажи мені цю тему.?

В: Важливі ознаки свідомості – це вторинність, соціальність і суб’єктивність.?

A: Ні, не дуже розумію. Скажи, будь ласка, що означає?

В: Це просто. Вторинність свідомості – це те, що вона виникла як результат еволюції матерії.?

A: Так, дякую, це зрозуміло?

В: Соціальність свідомості означає, що вона виявляється тільки в суспільній діяльності людей; а суб’єктивність визначається індивідуальними якостями людини.

A:?

В: Індивідуальні якості людини – це, наприклад, вік людини, стать, тобто гендерна ознака,?

A: Ні, не розумію.?

В: Це значить – чоловік ця людина чи жінка.?

A: Тепер розумію. Ти класно пояснюєш, дякую тобі.....

В: Нема за що, звертайся, якщо буде потрібно. Завжди радий допомогти!

A: Дуже вдячний! Бувай!

Вправа 3. *Перетвори текст на діалог (7–12 реплік).*

Вправа 4. *Написати есе «Що я знаю про походження свідомості та як ставлюся до цієї інформації» (0,5 сторінки).*

Вправа 5. *Монологічна комунікація. Розповісти тему «Як мені допоможе в житті інформація про свідомість і що означає бути усвідомленим» (7–10 речень).*

Заключне завдання з кластеру «Філософія». *Створи проект на тему: «Що для мене є усвідомленість і чому ця категорія набуває актуальності в інформаційно-комунікативному суспільстві» (1 сторінка тексту та візуалізація у будь-якій формі за вибором студента).*

В. Психологія

Текст

Завдання. Прочитайте текст спочатку російською мовою, а потім українською. Порівняйте їх. Намагайтеся зрозуміти головну думку тексту.

Загальні відомості про виникнення психології

Слово *психологія* запроваджує в науку німецький філософ К. Вольф (1679–1754). Воно складається з двох грецьких слів: *psyche* – душа та *logos* – вчення, тобто дослівно: наука про душу. Але появу наукової психології звичайно пов'язують з 1879 роком, коли В. Вундт (1832–1920) створив першу експериментальну психофізіологічну лабораторію (Лейпциг, Німеччина). **Психологія – це наука, що вивчає психічні процеси, які виникають у результаті постійного впливу об'єктивного світу, соціального середовища на людину (і тварин).**

Гуманістична психологія

Гуманістичну психологію створюють у другій половині ХХ століття іноземні дослідники А. Маслоу (1908–1970), К. Р. Роджерс (народ. 1902), Е. Фромм (1900–1980), В. Франкл (народ. 1905). Всупереч *фрейдизму*, який вважає людину за хворобливу страждальну істоту, представники цього напрямку ставляться оптимістично до можливостей людини та розробляють психологічні шляхи досягнення нею вищого рівня розвитку, поваги та самоповаги, гідності, успіху. На їх думку, людина в змозі досягти цього шляхом розуміння сенсу життя та реалізації власних можливостей, здібностей (тобто **самореалізація**). Люди здатні самостійно визначати свою долю (**самовизначення**), стверджувати себе та займати у житті гідне місце (**самоствердження**). Вирішальна роль у цьому належить високорозвиненим потребам і мотивації людини. Гуманістична психологія набуває поширеного визнання завдяки своїй **оптимістичності, реалістичності, розумності та розкриттю особистих здібностей для досягнення життєвого успіху.**

Когнітивна психологія

Когнітивна психологія (від лат. *cognito* – мислю) сформувалась у 60-ті роки ХХ століття. Для цього наукового напрямку є характерним дослідження знань людини, її мислення, образних і вербальних (словесних) компонентів, пізнавальних процесів, розуміння людиною навколишнього світу та надання цьому вирішального значення. **Когнітивісти вважають пріоритетним вплив інтелекту, мислення на емоції, спонукання та поведінку людини.** Вони вважають, що неправильне мислення породжує неправильну поведінку. Деякі дослідники зазначають, що інтерпретації прихильників когнітивної психології певною мірою є однобічними через те, що не враховують системність пізнавальної сфери.

Текст

Общие сведения о возникновении психологии

Слово психология вводит в науку немецкий философ К. Вольф (1679–1754). Оно состоит из двух греческих слов: *psyche* – душа и *logos* – учение, то есть дословно: наука о душе. Но появление научной психологии обычно связывают с 1879 годом, когда В. Вундт (1832–1920) создал первую экспериментальную психофизиологическую лабораторию (Лейпциг, Германия). **Психология – это наука, изучающая психические процессы, которые возникают в результате постоянного воздействия объективного мира, социальной среды на человека (и животных).**

Гуманистическая психология

Гуманистическую психологию создают во второй половине ХХ века иностранные исследователи А. Маслоу (1908–1970), К. Р. Роджерс (род. 1902), Э. Фромм (1900–1980), В. Франкл (род. 1905). Вопреки фрейдизму, который считает человека болезненным страдальческим существом, представители этого направления относятся оптимистично к возможностям человека и разрабатывают психологические пути достижения ним высокого уровня развития,

уважения и самоуважения, достоинства, успеха. По их мнению, человек в состоянии достичь этого путем понимания смысла жизни и реализации собственных возможностей, способностей (то есть **самореализации**). Люди способны самостоятельно определять свою судьбу (**самоопределение**), утверждать себя и занимать в жизни достойное место (**самоутверждение**). Решающая роль в этом принадлежит высокоразвитым потребностям и мотивациям человека. Гуманистическая психология приобретает широкое признание благодаря своей **оптимистичности, реалистичности, разумности и раскрытия личных способностей для достижения жизненного успеха.**

Когнитивная психология

Когнитивная психология (от лат. *cognito* – мыслю) сформировалась в 60-е годы XX века. Для этого научного направления характерно исследование знаний человека, его мышления, образных и вербальных (словесных) компонентов, познавательных процессов, понимание человеком окружающего мира и придание этому решающего значения. **Когнитивисты считают приоритетным влияние интеллекта, мышления на эмоции, побуждения и поведение человека.** Они считают, что неправильное мышление порождает неправильное поведение. Некоторые исследователи отмечают, что интерпретации сторонников когнитивной психологии в определенной степени являются односторонними, потому что не учитывают системность познавательной сферы.

Лексико-граматичні завдання

Завдання 1. *Що означають такі поняття? Надайте їх дефініції (визначення) з тексту. Перевірте за словником.*

психічні процеси –
об'єктивного світу –
гуманістична психологія –
самореалізація –

самовизначення –
самоствердження –
когнітивна психологія –
когнітивістик –

Завдання 2. *Оберіть правильний варіант відповіді в поданих тестах.*

- 1) Слово «психологія» дослівно означає:
 - а) наука про душу;
 - б) наука про тіло;
 - в) наука про математику.
- 2) Появу наукової психології пов'язують з :
 - а) Вольфом К.;
 - б) Вундтом В.;
 - в) Маслоу А.
- 3) Гуманістична психологія вважає людину:
 - а) хворобливою істотою;
 - б) страждальною істотою;
 - в) здатною до самореалізації, самовизнання, самоствердження.
- 4) Когнітивна психологія досліджує:
 - а) почуття людини;
 - б) вплив інтелекту та мислення на поведінку людини;
 - в) емоції людини.

Завдання 3. *Надайте відповіді на подані питання.*

- 1) З якою подією та коли пов'язана поява наукової психології?
- 2) Що вивчає психологія?
- 3) Які дослідники та коли створюють гуманістичну психологію?
- 4) В чому полягає сутність гуманістичної психології?
- 5) Що досліджує та вважає пріоритетним когнітивна психологія?

Завдання 4. *Замініть іменникові словосполучення на дієслівні.*

Зразок: *Вплив об'єктивного світу – впливає об'єктивний світ*

Запровадження слова «психологія» –
Поява наукової психології –
Вивчення психічних процесів –
Вплив об'єктивного світу –
Створення гуманістичної психології –
Оптимістичне ставлення до людини –

Комунікаційні вправи

Вправа 1. *Складіть та запишіть сім питань до тексту.*

Вправа 2. *Вставте пропущені репліки у діалогічну комунікацію.*

А:?

В: так, я прочитав і зрозумів цей текст.....?

А: я не був на занятті, тому не зрозумів цю тему.....?

В: звичайно, я залюбки допоможу тобі розібратися на цій темі.....?

А: так, я прочитав текст, але не зрозумів, що таке психологія.....?

В: психологія – це наука про душу людини, яка вивчає психічні процеси.

А: що значить психічні процеси?

В: зрозуміло?

А: це зрозуміло. Що позначаєта коли вона виникла?

В: гуманістична психологія виникає у другій половині ХХ століття. Це такий напрям психології, який вважає, що людина в змозі досягати в житті мети, успіху, розвиватися, вдосконалюватися.

А: чим когнітивна психологія відрізняється від когнітивної?

В:розумієш?

А: так, це зрозуміло. Але для чого.....?

В: психологія потрібна через те, що вона допомагає людині зрозуміти себе, свою мету у житті та досягати вдосконалення та успіху.
.....?

А: так, дуже цікаво. Вдячний тобі.

В: нема за що. Звертайся, якщо буде потрібно. Бувай!

А: Дякую! До побачення!

Вправа 3. *Перетворіть текст на діалог (7-12 реплік).*

Вправа 4. Написати есе «Що я знаю про психологію?» (0,5 сторінки).

Вправа 5. Монологічна комунікація. Розповісти тему «Як мені допоможуть в житті знання про психологію» (7-10 речень).

Текст

Комунікаційна компетентність

Комунікація – це двобічний обмін інформацією, що він має надати взаєморозуміння. Комунікація (лат. communicatio, від communico – роблю спільним, зв'язую, спілкуюсь) передбачає обов'язковий зворотній зв'язок. Якщо під час спілкування не досягли взаєморозуміння, комунікація не відбулася. Щоб бути упевненим в успішній комунікації, слід завжди краще перепитувати, тобто ставити уточнювальні запитання, чи правильно вас зрозуміли. **Комунікаційна компетентність** – це здатність встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми. **Для ефективної комунікації є характерним досягнення взаєморозуміння партнерів.** Також краще розуміння ситуації та предмета спілкування, що сприяє розв'язанню проблем. Комунікаційну компетентність інтерпретують **як систему внутрішніх ресурсів**, необхідних для побудови ефективної комунікації під час певних ситуацій міжособистісної взаємодії. **Причинами невдалої комунікації** найчастіше можуть бути стереотипи щодо сприйняття окремих людей, тобто упереджене тлумачення, коли ми не здатні погоджуватися з тим, що суперечить нашим власним думкам, що є новим, нетривіальним. Це трапляється через те, що ми не визнаємо та **не поважаємо права будь-якої людини на власне тлумачення проблем і подій.** Також недостатня повага та зацікавленість партнерів одного в одному, у певній інформації, помилки в побудові висловлювань, нелогічність повідомлень, неправильний вибір стратегії та тактики спілкування призводять до неефективної комунікації.

Завдання. Прочитайте той самий текст російською мовою та порівняйте їх. Намагайтеся зрозуміти основний зміст тексту.

Коммуникативная компетентность

Коммуникация – это двусторонний обмен информацией, который должен привести к взаимопониманию. Коммуникация (лат. Communicatio, от communico – делаю общим, связываю, общаюсь) предусматривает обязательную обратную связь. **Если во время общения мы не достигли взаимопонимания, коммуникация не состоялась.** Чтобы быть уверенным в успешной коммуникации, следует всегда переспрашивать, то есть ставить уточняющие вопросы, правильно ли вас поняли. Коммуникативная компетентность – это способность устанавливать и поддерживать необходимые контакты с другими людьми. **Для эффективной коммуникации характерно достижение взаимопонимания партнеров.** Также лучшее понимание ситуации и предмета общения способствует решению проблем. Коммуникативную компетентность интерпретируют как **систему внутренних ресурсов, необходимых для построения эффективной коммуникации** во время определенных ситуаций межличностного взаимодействия. **Причинами неудачной коммуникации** зачастую могут быть стереотипы относительно восприятия отдельных людей, то есть предвзятое толкование, когда мы не способны соглашаться с тем, что противоречит нашим собственным мыслям, что является новым, нетривиальным. Это случается из-за того, что мы не признаем и не уважаем права любого человека на собственное толкование проблем и событий. Также недостаточное уважение и заинтересованность партнеров друг в друге, в определенной информации, ошибки в построении высказываний, нелогичность сообщений, неправильный выбор стратегии и тактики общения приводят к неэффективной коммуникации.

Лексико-граматичні завдання

Завдання 1. *Що означають такі поняття? Надайте їх дефініції (визначення) з тексту. Перевірте за словником.*

Комунікація –
Комунікаційна компетентність –
Ефективна комунікація –
Невдала комунікація –
Взаєморозуміння партнерів -
Міжособистісна взаємодія –

Завдання 2. *Оберіть правильний варіант відповіді в поданих тестах.*

- 1) Комунікація – це двобічний обмін
 - а) інформацією;
 - б) речами;
 - в) партнерами.
- 2) Комунікація – це двобічний обмін інформацією, що надає
 - а) прибуток;
 - б) взаєморозуміння;
 - в) матеріальну користь.
- 3) Комунікаційна компетентність – це здатність встановлювати та підтримувати
 - а) контакти з людьми;
 - б) комп’ютерні прилади;
 - в) прибуток.
- 4) Ефективна комунікація – це досягнення.....
 - а) постійного прибутку;
 - б) матеріальної користі;
 - в) взаєморозуміння партнерів.
- 5) Головна причина невдалої комунікації – неповага до права людини
.....
 - а) на власну думку;
 - б) на постійний прибуток;
 - в) на неввічливість.

Завдання 3. *Надайте відповіді на подані питання.*

- 1) Що таке комунікація та як це слово перекладається з латинської мови?
- 2) Коли вважаємо, що комунікація не відбулася?
- 3) Що значить вдала комунікація?
- 4) Що таке комунікаційна компетентність?
- 5) Для чого потрібна ефективна комунікація?
- 6) В чому полягають головні причини неефективної комунікації?

Завдання 4. *Замініть виділені дієслівні форми в словосполученнях на іменникові.*

Зразок: *досягати* взаєморозуміння – *досягнення* взаєморозуміння

- 1) обмінюватися інформацією –
- 2) надати взаєморозуміння –
- 3) досягати взаєморозуміння –
- 4) встановлювати та підтримувати контакти –
- 5) сприяти розв'язанню проблем –
- 6) поважати права людини –

Комунікаційні вправи

Вправа 1. *Складіть та запишіть сім питань до тексту.*

Вправа 2. *Вставте пропущені репліки в діалогічну комунікацію.*

А: Ти зрозумів текст «Комунікаційна компетентність»?

В: Так, мені сподобалася ця тема.

А: Так, будь ласка, допоможи мені. Я пропустив заняття, тому.....

В:?

А: Так, я прочитав, але не зрозумів,?

В: Комунікаційна компетентність – це вміння людини ефективно спілкуватися з іншими людьми.?

А: Але не розумію, що значить ефективно?

В: Ефективно позначає.....

А: Але чому комунікаційна компетентність означає систему внутрішніх ресурсів? Що це?

В:— це уміння та навички людини, які необхідні задля побудови ефективної комунікації.....?

А: Так, трошки зрозуміло.?

В: Головне – це уміння поважати и визначати право кожної людини мати власну думку.....?

А: Не завжди у мене це виходить. Мені здається, це складно.?

В: Я намагаюся навчитися цього. Вважаю, що це важливо у житті.

А: Так, я згоден з тобою. Ця тема виявилася дуже корисною. Дякую тобі за

В: Нема за що. Завжди радий допомогти. Бувай!

А:!

Вправа 3. *Перетворіть текст на діалог (7-12 реплік).*

Вправа 4. *Написати есе «Що я знаю про комунікаційну компетентність» (0,5 сторінки).*

Вправа 5. *Монологічна комунікація. Розповісти тему «Як мені допоможуть в житті знання про ефективну комунікацію» (7-10 речень).*

Текст

Стратегії спілкування

Слово **стратегія** походить від грецьк. Stratēgía та перекладається дослівно «вищий рівень володіння навичками у військській галузі». В психології **стратегію спілкування інтерпретують як вищий рівень планування комунікації з будь-якої проблеми на подальшу перспективу**. Виокремлюють такі стратегії спілкування: 1) «відкрите» – «закрите» спілкування; 2) монологічне – діалогічне; 3) рольове (спирається на соціальні ролі людини) – особистісне (спілкування «по душам»). «Відкрите» спілкування – це бажання та уміння висловлювати повною мірою власну думку та бути напоготові враховувати позиції інших людей. «Закрите» спілкування – це або небажання, або невміння зрозуміло висловлювати свою думку, своє ставлення, існуючу інформацію. Використання «закритих» комунікацій виправдано в

конфліктних ситуаціях й якщо наявна велика різниця ступеня предметної компетенції партнерів. «Однобічне випитування» – «напівзакрита» комунікація, під час якої людина намагається з'ясувати чийсь позиції, не розкриваючи своєї. «Істеричне подання проблеми» – людина відверто висловлює свої почуття, проблеми, ставлення, не цікавлячись, чи бажає інша людина їх вислуховувати. Тому слід говорити, тільки якщо тебе запитали, та пам'ятати вислів, що «мовчання – це золото».

Завдання. Прочитайте той самий текст російською мовою та порівняйте їх. Намагайтеся зрозуміти основний зміст тексту.

Стратегии общения

Слово **стратегия** происходит от греч. *Stratēgía* и переводится дословно «высокий уровень владения навыками в военной отрасли». В психологии стратегию общения интерпретируют как высокий уровень планирования коммуникации по любой проблеме на дальнейшую перспективу. Выделяют следующие стратегии общения: 1) «открытое» – «закрытое» общения; 2) монологическое – диалогическое; 3) ролевое (опирается на социальные роли человека) – личностное (общение «по душам»). «Открытое» общения – это желание и умение выражать в полной мере собственное мнение и быть готовым учитывать позиции других людей. «Закрытое» общение – это либо нежелание, либо неумение понятно выразить свое мнение, свое отношение, существующую информацию. Использование «закрытых» коммуникаций оправдано в конфликтных ситуациях и если имеется большая разница степени предметной компетенции партнеров. «Одностороннее выспрашивание» – это «полузакрытая» коммуникация, во время которой человек пытается выяснить чьи-то позиции, не раскрывая своей. «Истерическое предъявление проблемы» – человек откровенно выражает свои чувства, проблемы, отношения, не интересуясь, желает ли другой их выслушивать. Поэтому следует говорить, только если тебя спросили, и помнить изречение, что «молчание – это золото».

Лексико-граматичні завдання

Завдання 1. *Що означають такі поняття? Надайте їх дефініції (визначення) з тексту. Перевірте за словником.*

Стратегія спілкування –

«Відкрита» комунікація –

«Закрита» комунікація –

«Напівзакрита» комунікація –

Монологічна комунікація –

Діалогічна комунікація –

Рольова комунікація –

Особистісна комунікація –

Завдання 2. *Оберіть правильний варіант відповіді в поданих тестах.*

1) Слово «стратегія» походить від грецьк. *Stratēgía* та перекладається:

- а) навички у воїнській галузі;
- б) навички у фізичній галузі;
- в) навички у комп'ютерній галузі.

2) Стратегію спілкування інтерпретують як:

а) планування комунікації з будь-якої проблеми на подальшу перспективу;

- б) планування наукових досліджень;
- в) планування навчальних програм.

3) «Напівзакрита» комунікація це:

- а) двобічна комунікація;
- б) «Однобічне випитування»;
- в) спілкування «по душам».

4) «Закрите» спілкування – це або небажання, або невміння зрозуміло:

- а) розв'язати проблему;
- б) написати диктант;
- в) висловити свої міркування, ставлення до проблеми.

Завдання 3. *Надайте відповіді на подані питання.*

1) Як перекладається дослівно слово «стратегія» та з якої мови походить?

2) Як тлумачать стратегію спілкування в психології?

3) Які виокремлюють стратегії спілкування?

4) Як ви розумієте «відкрите» спілкування?

5) Що називають «закритим» спілкуванням?

6) Що таке «напівзакрита» комунікація?

Завдання 4. Надайте антоніми таких понять і поясніть їх.

1) «Відкрите» спілкування –

2) монологічне спілкування –

3) рольове спілкування –

4) ефективне спілкування –

Комунікаційні вправи

Вправа 1. *Складіть та запишіть сім питань до тексту.*

Вправа 2. *Вставте пропущені репліки у діалогічну комунікацію.*

А: Ти зрозумів текст «Стратегії спілкування»?

В: Так, це цікаво.....?

А: Звичайно, я знов не встиг на заняття, тому нічого не зрозумів.....

.....?

В: Залюбки допомогу!

А: Так, я прочитав текст, але не зрозумів.....?

В: Стратегії спілкування допомагають зрозуміти партнера та правильно побудувати спілкування з ним, щоб уникнути невдалої комунікації.....

.....?

А: Трохи розумію, але.....?

В: Можу. Наприклад, допомагаючи тобі, я використовую «відкриту» комунікацію через те, що, на мою думку, вона є найбільш конструктивною та корисною для всіх.

А: В чому полягає

В: Користь для мене в тому, що, з'ясовуючи тему, я закріплюю, стверджую, повторюю свої знання. І головне: я завжди використовую нагоду допомогти людині, якщо можу. Це мій життєвий принцип.

А: Як цікаво з тобою спілкуватися! До того ж ти класний друг!

В: Не дуже захвалюй мене, це шкідливо. Але мені приємно, дякую!

А: Це я тобі дякую за постійну допомогу. Мені теж сподобалося «відкрите» спілкування, я хочу реально використовувати його.?

В: Звичайно, зможеш, якщо намагатимешся думати не тільки про себе, але й про інших людей. Ну мені вже час йти.!

А: Бувай! На все добре!

Вправа 3. *Перетворіть текст на діалог (7-12 реплік).*

Вправа 4. *Написати есе «Що я знаю про стратегії спілкування» (0,5 сторінки).*

Вправа 5. *Монологічна комунікація. Розповісти тему «Як мені допоможуть в житті знання про стратегії спілкування» (7-10 речень).*

Заключне завдання до кластеру «Психологія». *Створіть Проект на тему «Які знання з психології потрібні людині у сучасному житті та чому». (1 сторінка тексту плюс візуалізація в будь-якій формі за вибором студента).*

С. Українська мовна норма

В українській мові, так само як у російській, виокремлюється 6 самостійних частин мови та 4 службових.

Таблиця 1

Значення самостійних частин мови

Частина мови	Означає	Відповідає на питання	Як відмінюється
Іменник	предмет, об'єкт	хто? що?	за відмінками,

	суб'єкт		числами
Прикметник	ознака предмета або його приналежність	який? яка?яке? чий? чия? чиє?	за відмінками, числами, родами (однина)
Числівник	число, кількість, порядок	скільки? який? котрий?	в основному за відмінками
Займенник	вказує на предмет, ознаку, кількість, але не називає їх	хто? що? який? чий? скільки? котрий?	в основному за відмінками
Дієслово	дію	що робити? що зробити?	за числами всі! за особами – теперішній та майбутній часи; за родами – минулий час
Прислівник	ознаку дії	як? яким чином?	не змінюється

Приклади

Іменники: земля, вода, людина, студент, комунікація, спів, свідомість.

Прикметники: гарний, великий, добрий, чудовий, великий, щасливий.

Дієслова: будувати, кохати, спілкуватись, надихати, створювати, допомагати.

Числівник: сім, десять, восьмий, двадцять п'ятий, сто.

Займенник: я, ти, він, вона, воно, ми ви, вони, який, чий, скільки, котрий.

Прислівник: спокійно, вдало, гарно, добре, чудово, звичайно, цікаво.

Словотвірна модель процесових іменників –ення, -ння

На особливу увагу заслуговують віддієслівні іменники типу *-ення, -ння*, що утворені від дієслів недоконаного виду (виселяти > висел-*ення*) та доконаного виду (виховати > вихова-*ння*). Вони співвідносяться з однокореневими іменниками, але без процесового відтінку, на зразок: *словосполучення* (від *сполучувати слова* – незавершена дія) / *словосполука* (наслідок дії); *розглядання* (від *розглядати* – незавершена дія) / *розгляд* (наслідок дії); *слововживання* (від *вживати слова* –

незавершена дія) / *слововжиток* (наслідок). Доречними такого типу іменники з суфіксом *-ння* в наукових визначеннях, офіційно-ділових документах і заголовках наукових праць, на зразок *розпорядження, проведення, повноваження*. Деякі мовознавці (О. Курило, В. Сімович) пропонують замінювати ці іменники на характерні для української мови дієслівні форми або інфінітив: *при дослідженні – досліджуючи*.

Завдання 1. *Утворіть віддієслівні процесові іменники з суфіксами (е)ння від поданих дієслів.*

Зразок: *Згинати – згинання*

Згинати –
 змінювати –
 повертати –
 відкладати -
 зігнути –
 змінити –
 повернути -
 відкласти –

Завдання 2. *Замініть віддієслівні іменники на дієслівні форми або інфінітиви.*

Зразок: Без змалювання – не змальовуючи

Без змалювання –, при дослідженні –,
 дослідження –, з метою змінювання –,
 для досягнення –, для змінення –

Таблиця 2.

Значення службових частин мови

Прийменник	виражає залежність іменника, прикметника, займенника від інших слів у словосполучах і реченнях	в столі, на столі, під столом, за столом, біля стола.
Сполучник	вживається для з'єднання однорідних членів або частин складного речення	і студенти, і викладачі; аспіранти та доценти;

		приїхав, щоб навчатися в університеті; коротка, але бездоганна доповідь.
Частка	вносить різні додаткові значення в речення або слугує для утворення способів дієслів	не сваритися, ні для кого не корисний, приїхав би , зробили би , хай сідають.
Вигук	виражає почуття та спонукання до дії, але не називає їх	ох-хо-хо , гей, о, цить. Ох-хо-хо , життя важке. О! Чудовий твір.

У сучасній українській мові часто припускаються помилок щодо неправильного вживання прийменника **по**.

Таблиця 3.

Неправильне вживання прийменника *по* та правильні відповідники

Неправильно	Правильно
По інженер по освіті по місцю проживання	За інженер за освітою за місцем проживання
по тій причині знати по назві концепція по приватизації	З З тієї причини знати з назви концепція з приватизації
говорити по конкретних програмах	Про говорити про конкретні програми
по вимозі населення по заказу називати по фамілії	На На вимогу населення На замовлення Називати на прізвище
прийшов по справі по святах зустрічаємось	У прийшов у справі У свята зустрічаємось
відпустка по сімейним обставинам відпуск по хворобі	Через відпустка через родинні обставини відпустка через хворобу
відпуск по догляду за дитиною	Для відпустка для догляду за дитиною

цій партії це не по силам	Під цій партії це не під силу
по цілим дням голосуємо по двох зверненнях	Безприменникова форма цілими днями голосуємо два звернення
зміни по заступниках рекомендації по покращенню умов	Щодо зміни щодо заступників рекомендації щодо покращення умов
працювати по інших пропозиціях	Над працювати над іншими пропозиціями

Лексико-граматичні завдання

Завдання 1. *Складіть речення з прикладами службових частин мови з тексту.*

Завдання 2. *Складіть декілька речень з прикладами з таблиці 3.*

Комунікаційні вправи

Вправа 1. *Складіть діалог «Що я знаю про мовні норми української мови» (7-12 реплік).*

Вправа 2. *Монологічна комунікація. Розкажіть тему «Що таке мовні норми та для чого вони потрібні» (5-10 речень).*

Вправа 3. *Використовуючи приклади з таблиці 3, складіть зв'язний текст на будь-яку тему (за вибором студента).*

Д. Екологія

Текст

Визначення екології як науки

Екологія (від грец. Οἶκος – житло, будинок, майно і λόγος – поняття, вчення, наука) – наука про взаємодії живих організмів і їх спільнот між собою і з навколишнім середовищем. Термін вперше запропонував німецький біолог Ернст Геккель в 1866 році в книзі «Загальна морфологія організмів. Сучасне трактування поняття

«екологія» набагато ширше, ніж в перші десятиліття розвитку цієї науки. В наш час найчастіше екологічні питання помилково розуміють, перш за все, як питання охорони навколишнього середовища. Багато в чому таке зміщення сенсу сталося завдяки все більш відчутних наслідків впливу людини на навколишнє середовище, проте необхідно розділяти поняття ecological («що належить до науки екології») і environmental («що належить до навколишнього середовища»).

Образний опис екології: наука, що вивчає взаємини живої і неживої природи. **Інше визначення** – біологічна наука, яка досліджує структуру і функціонування систем надорганізмального рівня (популяції, спільноти, екосистеми) в просторі і часі в природних і змінених людиною умовах) – сформульовано на 5-му Міжнародному екологічному конгресі (1990 рік) з метою протидії «розмиванню» поняття екології, що спостерігається в наш час. Однак це визначення повністю виключає з компетенції екології як науки **аутекологію** (яка вивчає взаємодію індивідуального організму або виду з навколишнім середовищем), що є неправильним. Ось деякі можливі **визначення** науки «екологія»:

1. Екологія – пізнання природи, дослідження всіх взаємин живого з органічними і неорганічними компонентами навколишнього середовища.
2. Екологія – це наука, що вивчає всі складні взаємозв'язки в природі.

Текст

Определения экологии как науки

Экология (от греч. Οἶκος – жилище, дом, имущество и λόγος – понятие, учение, наука) – наука о взаимодействии живых организмов и их сообществ между собой и с окружающей средой. Термин впервые предложил немецкий биолог Эрнст Геккель в 1866 году в книге «Общая морфология организмов. Современная трактовка понятия «экология» гораздо шире, чем в первые десятилетия развития этой науки. В наше время чаще всего экологические вопросы понимают, прежде всего, как вопросы охраны окружающей среды. Во многом такое смещение

смысла произошло благодаря все более ощутимым последствиям влияния человека на окружающую среду, однако необходимо разделять понятия ecological («принадлежащий к науке экологии») и environmental («принадлежащий к окружающей среде»). **Образное описание экологии:** наука, изучающая взаимоотношения живой и неживой природы. **Другое определение** – биологическая наука, которая исследует структуру и функционирование систем надорганизменного уровня (популяции, сообщества, экосистемы) в пространстве и времени в естественных и измененных человеком условиях) – сформулировано на 5-м Международном экологическом конгрессе (1990 год) с целью противодействия «размыванию» понятия экологии, что наблюдается в наше время. Однако это определение полностью исключает из компетенции экологии как науки **аутэкологию** (которая изучает взаимодействие индивидуального организма или вида с окружающей средой), что является неправильным. Вот некоторые возможные определения науки «экология»: 1. Экология – познание природы, исследования всех взаимоотношений живого с органическими и неорганическими компонентами окружающей среды. 2. Экология – это наука, изучающая все сложные взаимосвязи в природе.

Лексико-граматичні завдання

Завдання 1. *Що означають такі поняття? Надайте їх дефініції (визначення) з тексту. Перевірте за словником.*

Екологія –

Образний опис екології –

Аутекологія –

Екологія –

Екологія –

Завдання 2. *Оберіть правильний варіант відповіді в поданих тестах.*

1) Слово «екологія» дослівно перекладається з.....

- а) з лат. мови – вчення про спілкування;
 - б) з італійської мови – вчення про літературу;
 - в) з грецької мови – вчення про житло, будинок, майно.
- 2) Термін екологія вперше запропонував
- а) німецький біолог Ернст Геккель в 1866 році;
 - б) Чарльз Дарвін в 1892 році;
 - в) В. І. Вернадський в 1885 році.
- 3) 5-ий Міжнародний екологічний конгрес відбувся в.....
- а) у 2000 році;
 - б) у 1998 році;
 - в) у 1990 році.
- 4) Аутоекологія вивчає
- а) процеси комунікації;
 - б) взаємодію індивідуального організму або виду з навколишнім середовищем;
 - в) вивчає всі складні взаємозв'язки в природі.

Завдання 3. *Надайте відповіді на подані питання.*

- 1) Як дослівно та з якої мови перекладається термін **екологія**?
- 2) Що означає екологія як наука?
- 3) Хто, коли та де вперше ввів термін екологія?
- 4) Як інтерпретують екологічні питання в наш час? Чи є це точним?
- 5) Який існує образний опис екології?
- 6) Яке визначення екології сформульовано на 5-му Міжнародному екологічному конгресі (1990 рік) і в чому його недолік?
- 7) Що вивчає наука аутоекологія?

Завдання 4. *Замініть дієслівні словосполучення на іменникові.*

Зразок: *Змінити сенс – змінення сенсу*

Запропонувати термін –

Трактувати поняття –

Розуміти поняття –

Змінити сенс –
Впливати на людину –
Вивчати природу –
Функціонують системи –
Досліджувати структуру –

Комунікаційні вправи

Вправа 1. *Складіть та запишіть сім питань до тексту.*

Вправа 2. *Вставте пропущені репліки у діалогічну комунікацію.*

A:

B: Так, мені дуже сподобався цей текст, багато цікавого.....?

A: Мені теж сподобався, але я не зрозумів, чому так багато різних
.....?

B: Через те, що наука екологія спочатку вивчала тільки різні види живих організмів, їх взаємодії між собою, але з розвитком цивілізації все змінилося.

A:

B: Змінилося те, що людина все більше впливала на природу, на всі організми, і шкідливість цього впливу все зростала,
.....

A: Невже зараз теж зростає, а чому?

B: Через те, що для людини важливіше отримати прибуток, а не
.....

A:

B: Відбувається через те, що людство є в наш час недостатньо усвідомленим і не розуміє, що, знищуючи природу, знищує самих себе. Це жахливо.

A: Як це пов'язано з багатьма визначеннями
.....?

B: Тому що наука екологія змушена була вивчати, як захистити природу, всі живі організми від втручання людини своїми технологіями

та руйнування усього живого, і тоді пропонували інші
.....

А: Це дуже важлива стаття, адже вона привертає увагу до.....

В: Так, я згоден із тобою, це вкрай важливе питання для кожної свідомої людини.

Вправа 3. *Перетворить текст на діалог (7-12 реплік).*

Вправа 4. *Написати есе «Що я знаю про різні визначення науки екології» (0,5 сторінки).*

Вправа 5. *Монологічна комунікація. Розповісти тему «Як я ставлюся до природи» (7-10 речень).*

Текст

Сучасна екологія

Сучасна екологія – складна, розгалужена наука. Вважають, що внесок в її теоретичні основи зробив **Б. Коммонер**, який сформулював основні **4 закони екології**: 1. Все пов'язано з усім. 2. Ніщо не зникає в нікуди. 3. Природа знає краще – закон має подвійний сенс – одночасно заклик наблизитися до природи і заклик вкрай обережно поводитися з природними системами. 4. Ніщо не дається даром (в оригіналі: «Безкоштовних сніданків не буває»). Другий і четвертий закони, по суті, є перефразуванням основного закону фізики – збереження речовини і енергії. Перший і третій закони – дійсно **основоположні закони екології**, на яких має ґрунтуватися **парадигма** (тобто спрямованість) даної науки. Основним законом є перший, який можна вважати за основу **екологічної філософії**. Зокрема, ця філософія є підґрунтям поняття «глибока екологія» в книзі «Павутина життя» Фрітьофа Капри. У 1910 р на Третньому Міжнародному ботанічному конгресі у Брюсселі були виокремлені **три підрозділи екології**: **Аутекологія** – розділ науки, що вивчає взаємодію індивідуального організму або виду з навколишнім середовищем (життєві цикли і поведінку як спосіб пристосування до навколишнього середовища). **Демекологія** – розділ

науки, що вивчає взаємодію популяцій особин одного виду всередині популяції і з навколишнім середовищем. **Синекологія** – розділ науки, що вивчає функціонування спільнот і їх взаємодії з **біотичними** (сукупність факторів навколишнього середовища, що впливають на організми життєдіяльністю інших організмів) і **абіотичними факторами** (сукупність умов зовнішнього неорганічного середовища, які забезпечують існування організму). Також виокремлюють геоекологію, біоекологію, гідроекологію, ландшафтну екологію, етнологію, соціальну екологію, хімічну екологію, радіоекологію, екологію людини, інформаційну екологію та ін. Через багатогранність предмета і методів досліджень зараз деякі вчені розглядають **екологію як комплекс наук**, який вивчає **функціональні взаємозв'язки між організмами** (включаючи людину і людське суспільство в цілому) і **навколишнім середовищем**, круговорот речовин і потоків енергії, які роблять можливим життя. **Екологія як комплекс наук** тісно пов'язана з такими науками: біологія, хімія, математика, географія, фізика, епідеміологія, біогеохімія, соціологія. **Об'єкти дослідження екології** – це системи вищого рівня, ніж окремі організми: популяції, біоценози, екосистеми, а також уся біосфера.

Текст

Современная экология

Современная экология – сложная, разветвленная наука. Считают, что вклад в ее теоретические основы внес Б. Коммонер, который сформулировал основные **4 закона экологии** 1. Все связано со всем. 2. Ничто не исчезает в никуда. 3. Природа знает лучше – закон имеет двойной смысл – одновременно призыв приблизиться к природе и призыв крайне осторожно обращаться с природными системами. 4. Ничто не дается даром (в оригинале: «Бесплатных завтраков не бывает»). Второй и четвертый законы, по сути, являются

перефразировкой основного закона физики – сохранения вещества и энергии. Первый и третий законы – действительно основополагающие законы экологии, на которых должна строиться парадигма данной науки. Основным законом является первый, который можно считать **основой экологической философии**. В частности, эта философия является основой понятия «глубокая экология» в книге «Паутина жизни» Фритьофа Капры. В 1910 г. на Третьем Международном ботаническом конгрессе в Брюсселе были выделены **три составные части экологии**. **Аутэкология** – раздел науки, изучающий взаимодействие индивидуального организма или вида с окружающей средой (жизненные циклы и поведение как способ приспособления к окружающей среде). **Демэкология** – раздел науки, изучающий взаимодействие популяций особей одного вида внутри популяции и с окружающей средой. **Синэкология** – раздел науки, изучающий функционирование сообществ и их взаимодействия с **биотическими и абиотическими факторами**. Также выделяют геоэкологию, биоэкологию, гидроэкологию, ландшафтную экологию, этноэкологию, социальную экологию, химическую экологию, радиоэкологию, экологию человека, информационную экологию и др. Из-за многогранности предмета и методов исследований сейчас некоторые ученые рассматривают **экологию как комплекс наук, изучающий функциональные взаимосвязи между организмами (включая человека и человеческое общество в целом) и окружающей средой, круговорот веществ и потоков энергии, которые делают возможной жизнь**. Экология как комплекс наук тесно связана с такими науками: биология, химия, математика, география, физика, эпидемиология, биогеохимия, социология. **Объекты исследования экологии** – это системы высшего уровня, чем отдельные организмы: популяции, биоценозы, экосистемы, а также вся биосфера.

Лексико-граматичні завдання

Завдання 1. *Що означають такі поняття? Надайте їх дефініції (визначення) з тексту. Перевірте за словником.*

4 закони екології –

Основа екологічної філософії –

Три підрозділи екології:.....

Аутекологія –

Демекологія –

Сінекологія –

Біотичні фактори –

Абіотичні фактори –

екологію як комплекс наук –

Завдання 2. *Оберіть правильний варіант відповіді в поданих тестах.*

1) 4 основні закони екології сформулював

а) Б. Коммонер; б) Ч. Дарвін; в) Фрїтьоф Капра

2) Основним законом екології та екологічної філософії вважають.....

а) перший; б) третій; в) четвертий.

3) Три підрозділи екології – це

а) Аутекологія, демекологія, сінекологія;

б) Граматика, лексика, фонетика.

в) Хімія, математика, географія.

4) Біотичні фактори – це

а) Сукупність факторів навколишнього середовища, що впливають на організми життєдіяльністю інших організмів;

б) Сукупність функціональних взаємозв'язків між організмами;

в) Сукупність наук: геоекотолгія, біоекотолгія, гідроекотолгія.

Завдання 3. *Надайте відповіді на подані питання.*

1) Які 4 основні закони екології сформулював Б. Коммонер?

2) На яких основоположних законах ґрунтується парадигма екології як науки?

3) Що таке екологічна філософія?

4) Що означають аутекологія та демекологія?

- 5) Що таке сінекологія?
 6) Що вивчає екологія як комплекс наук?
 7) З якими науками пов'язана екологія як комплекс наук?

Завдання 4. *Замініть виділені дієслівні словосполучення на іменникові та навпаки.*

Зразок: *Внесок у розвиток – внести у розвиток;*

Існує організм – існування організму

- Внесок у розвиток.....
 Поводитися обережно.....
 Перефразування закону.....
 Виокремити 3 підрозділи екології.....
 Пристосування до навколишнього середовища.....
 Існує організм.....
 Вивчати функціональні взаємозв'язки між організмами.....

Комунікаційні вправи

Вправа 1. *Складіть та запишіть сім питань до тексту.*

Вправа 2. *Вставте пропущені репліки у діалогічну комунікацію.*

- A: Це дуже складний текст.?
 B: Так, зрозумів. Мене цікавлять проблеми екології.?
 A: Я не дуже зрозумів.....?
 B: Залюбки допомогу тобі.?
 A: Я не зрозумів, чому перший закон вважають за основу екологічної філософії.
 B: Перший закон екології звучить так: «Все пов'язано з усім», він має універсальне значення через те, що є проявом і вираженням закону Всесвіту.
 A:.....?
 B: Тому що по всіх усядах: і в Космосі, і на Землі діє цей Закон. Насправді, все поєднано в цьому світі. Цей закон виявляється і в

реальному житті, і в метафізичному, трансцендентному.
.....?

А: Не дуже зрозуміло. Це складно. Адже це не тільки проблема природи, а й філософська проблема.
.....?

В: Так, правильно розумієш. Цей закон є проявом вчення В. І. Вернадського про біосферу – сферу усього живого на планеті та про ноосферу – сферу розумного життя.
.....?

А: Так, я чув про Вернадського, ми вивчали його на філософії.
.....?

В: Звичайно, перший закон екології безпосередньо пов'язаний з теорією Вернадського. Адже все живе на планеті є єдиним: рослини, тварини та люди.

А: Це дуже цікаво, вдячний тобі за роз'яснення.

В: Нема за що.

Вправа 3. *Перетвори текст на діалог (7-12 реплік).*

Вправа 4. *Написати есе «Що я знаю про розвиток сучасної екології» (0,5 сторінки).*

Вправа 5. *Монологічна комунікація. Розповісти тему «Як розвивається екологія в моїй країні» (7-10 речень).*

Заключне завдання до кластеру «Екологія». *Створи Проект на тему «Для чого потрібні знання з екології сучасній людині». (1 сторінка тексту плюс візуалізація в будь-якій формі за вибором студента).*

1.2. Науково-популярний підстиль

А. Психологія для всіх

Текст

Цілюща сила думки

Чим потужніший зв'язок ви встановите з Силою всередині вас, тим більше свободи відчуєте в усіх сферах життя

Луїза Хей

Усередині кожного з нас є **Сила**, яка здатна з любов'ю скеровувати нас до чудового здоров'я, чудових стосунків, чудової кар'єри та може дати добробут у різних його проявах. Щоб це все мати, спершу слід повірити, що то цілком **реально**. Далі мусимо захотіти відпустити ті шаблони нашого життя, які створюють небажані умови. Зробити це можна, якщо **зануритись у себе та активувати Внутрішню силу, яка вже знає, що саме найкраще для нас**. Якщо дозволимо Внутрішній силі, що любить і підтримує нас, керувати нашим життям, то зможемо надати більше любові та добробуту своєму існуванню. Переконана, що між розумом окремої людини й Одним Безмежним розумом є постійний зв'язок, тому звідти завжди можна черпати знання та мудрість. Іскра світла всередині нас, **наше Вище я, чи, іншими словами, наша Внутрішня сила**, пов'язує нас із **Безмежним розумом**, з Універсальною силою, що створила нас. **Універсальна сила** любить кожне своє творіння. Це Сила добра, і вона скеровує все в нашому житті. Ненависть, брехня та покара їй не властиві. Це чиста любов, свобода, розуміння та співчуття. Важливо довірити наше життя Вищому я, оскільки саме через нього ми отримуємо добро. Слід розуміти, що вибір, як послуговуватися цією Силою, залишається за нами.

Лексико-граматичні завдання

Завдання 1. *Знайдіть синоніми поданих понять у тексті.*

Сила –

Безмежний Розум –

Завдання 2. Як ви зрозуміли такі поняття з тексту? Надайте тлумачення цих понять.

Сила –

Внутрішня сила –

Вище Я –

Безмежний розум –

Універсальна сила –

Завдання 3. Замініть виділені дієслівні форми на іменникові та навпаки.

Зразок: Занурення у себе – занурити у себе;

Забезпечити добробут – *забезпечення* добробуту

Скеровувати нас до чудових стосунків –

Забезпечити добробут –

Занурення у себе –

Активувати Внутрішню силу –

Керування нашим життям –

Надання любові та добробуту існуванню –

Переконати себе –

Створити своє життя –

Творіння Універсальної сили –

Розуміння свого Вищого Я –

Довіряти своєму Вищому Я –

Завдання 4. Надайте відповіді на питання до тексту.

- 1) Як ви зрозуміли, про яку Внутрішню силу йдеться в тексті?
- 2) Що таке Універсальна сила, або Безмежний розум?
- 3) Як ви вважаєте, чому текст має назву «Цілюща сила думки»?

Комунікаційні вправи

Вправа 1. Складіть п'ять питань до тексту.

Вправа 2. Вставте пропущені репліки в діалогічну комунікацію.

А: Який незвичний текст! Ти?

В: Так, я зрозумів цей текст, точніше, здогадався.....?

А: Я маю сумнів, чи правильно я розумію, про що йдеться у тексті.....?

В: Я вважаю, що в тексті йдеться про те, що ми самі в змозі змінювати своє життя, здоров'я, настрої тощо.

А:?

В: Для цього необхідно тільки обирати правильні думки.

А:?

В: За правильні вважають думки, що перетворюють наше життя на краще.

А:?

В: Це мають бути обов'язково позитивні добрі думки щодо себе та щодо інших, усього світу.

А:?

В: Тому що думки, як з'ясували вчені, мають велику силу, вони можуть матеріалізуватися. Це супер!

А:?

В: Це класно через те, що, обираючи правильно свої думки, керуючи своїм мисленням, ми в змозі створювати своє майбутнє життя.....
.....?

А: Так, зараз після пояснення трохи краще уявляю. Але ж це все не так просто, мабуть?

В: Звичайно, цього необхідно навчитися, це справжнє мистецтво. Про це йдеться в цікавій технології Трансерфінгу.

А:?

В: Це вчення Трансерфінгу створив фізик Вадим Зеланд. Він написав більше 15 книг з цієї технології.

А:?

В: Зараз вже в ютюбе можна послухати його відеолекції. Дуже цікаво та корисно для життя.!

А: Вдячний за пораду, треба подивитися.

Вправа 3. *Перетворіть текст на діалог (7-12 реплік).*

Вправа 4. *Написати есе «Що я знаю про силу думок у житті людини» (0,5 сторінки).*

Вправа 5. *Монологічна комунікація. Розповісти тему «Як необхідно правильно обирати думки у своєму житті» (7-10 речень).*

Текст

Трансерфінг – технологія успіху

Як відомо, ми функціонуємо **в умовах техногенної цивілізації**. Начебто все відбувається як зазвичай. Насправді прогрес у тій формі, коли він був для людини тільки корисним, вже закінчився та розвивається напрямком, який є корисним саме для власної системи як розвинутої структури. **Система**, як пухлина, почала розростатися самостійно, незалежно від бажання людини. Тобто цей процес вже не контролюється. Для людини цей процес виявився багатим на **вкрай негативні наслідки**, а саме: блокуються здатності, здібності людини, можливості зменшуються, аби вона не заважала потрібному розвитку системи. Але людина цього не відчуває: її свідомість засинає, виконуючи те, що потрібно системі. Трансерфінг (**Т**) – це вчення (його створив фізик Вадим Зеланд), яке надає шанс людині підвищити рівень своєї усвідомленості та максимально розвинути індивідуальні унікальні здібності. Основний принцип **Т** полягає в тому, що **людина своїми думками здатна формувати свою власну реальність**. Єдина умова – для матеріалізування мислеформи необхідно систематично та достатньо тривало фіксувати на ній увагу. Тут немає нічого фантастичного, оскільки **Т** ґрунтується на фізичних законах Буття. Важливий Закон: навколишня дійсність – це дзеркальне відображення наших думок. Але, змінюючи думки, ми змінюємо не загальну реальність, а **створюємо конфігурацію шару нашого світу, тобто його унікальну індивідуальну версію**. Однак для трансформації необхідно бути вкрай

активною усвідомленою людиною з потужною енергією. Енергія в людині підвищується, якщо вона вживає живу рослинну їжу та багато рухається. Т– комплексна актуальна технологія – розроблена в 15 книгах та відеолекціях В. Зеланда, та багато хто успішно використовує її в житті.

Текст

Трансерфинг – технология успеха

Как известно, мы функционируем в **условиях техногенной цивилизации.** Вроде все происходит как обычно. На самом деле прогресс в той форме, когда он был для человека только полезным, уже закончился и развивается в направлении, полезном именно для системы как развитой структуры. Система, как опухоль, начала разрастаться самостоятельно, независимо от желания человека. То есть этот процесс уже не контролируется. Для человека этот процесс оказался чреватым негативными последствиями, а именно: блокируются способности человека, возможности уменьшаются, чтобы он не мешал нужному развитию системы. Но человек этого не чувствует: его сознание засыпает, выполняя то, что нужно системе. Трансерфинг (Т) – это учение (его создал физик Вадим Зеланд), которое предоставляет шанс человеку повысить уровень своей осознанности и максимально развить индивидуальные уникальные способности. **Основной принцип Т заключается в том, что человек своими мыслями способен формировать свою реальность.** Единственное условие – для материализации мыслеформы необходимо систематически и достаточно длительно фиксировать на ней внимание. Здесь нет ничего фантастического, поскольку Т основывается на физических законах Бытия. Важный Закон: окружающая действительность – это зеркальное отражение наших мыслей. Но, изменяя мысли, мы меняем не общую реальность, а **создаем конфигурацию слоя нашего мира, то есть его уникальную индивидуальную версию.** Однако для трансформации необходимо быть очень активным осознанным

человеком с мощной энергетикой. Энергия в человеке повышается, если он употребляет живую растительную пищу и много двигается. Т – комплексная актуальная технология, разработанная в 15 книгах и видеолекциях В. Зеланда, и многие успешно используют ее в жизни.

Лексико-граматичні завдання

Завдання 1. *Знайдіть синоніми виділених слів у тексті. Перевірте в словнику.*

Ми функціонуємо –

Блокуються здібності –

Індивідуальні здатності –

Створювати свою реальність –

конфігурація шару нашого світу –

матеріалізувати мислеформи –

Трансформація своєї реальності –

Завдання 2. *Надайте визначення таких понять.*

Техногенна цивілізація –

Система –

Трансерфінг –

Мислеформи –

Трансформація життя –

Завдання 3. *Надайте відповіді на запитання до тексту.*

- 1) У якій цивілізації ми проживаємо та функціонуємо?
- 2) Які існують негативні наслідки техногенної цивілізації?
- 3) В чому основний принцип Трансерфінгу?
- 4) Хто створив Трансерфінг і що це таке?
- 5) Для чого потрібний Трансерфінг?
- 6) На чому ґрунтується Трансерфінг?

Завдання 4 *Замініть виділені дієслівні форми на іменникові та навпаки.*

Зразок: розростання системи – система розростається;

прогрес розвивається – розвиток прогресу

Функціонуємо в умовах техногенної цивілізації –

Прогрес розвивається –

Розростання системи –

Блокування здібностей людини –

Зменшуються можливості людини –

Процес не контролюється –

Засинання свідомості –

В. Зеланд створив Т –

Відображення думок –

Комунікаційні вправи

Вправа 1. *Складіть та запишіть сім питань до тексту.*

Вправа 2. *Вставте пропущені репліки у діалогічну комунікацію.*

А: Цей текст про Трансерфінг, про який ти розповідав раніше?

В:, я дуже радий, що тут є такий текст.....?

А: Так, мені теж він сподобався, тільки виникли деякі питання, як завжди.....
...?

В: Звичайно, залюбки допомогу.?

А: Невже так просто: достатньо подумати – і все отримуєш?.....?

В: Ні, ти неправильно зрозумів. Це не так все просто. По-перше, необхідно й самому активно робити все на що здатний для досягнення своєї мети. А Т допоможе здійснити мрії простіше та швидше, якщо це тобі потрібно.

А:

В: А по-друге, щоб Т працював і твої думки були дійові, необхідно мати потужну енергію та чисту свідомість, не забруднену усілякими рекламами та непотрібною інформацією.

А:

В: Щоб збільшити енергію, необхідно,насамперед, змінити своє харчування и вживати тільки чисту живу воду.

А:

В: Харчуватися необхідно теж переважно живою їжею.

А:

В: Жива їжа – це необроблена термічно та хімічно їжа, яка є природньою для людини, оздоровлює її та надає потужної енергії.

А:

В: Це такі продукти: овочі, фрукти, горіхи, сімки та ще багато чого. Все корисне та смачне.

А:

В: Ні, я ще не повністю перейшов на таку їжу. Взагалі-то це необхідно робити поступово та повільно, тільки якщо ти цього бажаєш сам.

А:

В: Щоб не було стресу для організму, отже він звик вже до шкідливої мертвої їжі. Головне – необхідно не відмінюватися від якихось продуктів, а замінювати їх на інші, подібні, але корисні, смачні та здорові.

А:

В: Наприклад, консервовані овочі та фрукти замінити на живі та вживати багато зелені. Ну там різні корисні поради.

А:.....

В: Раджу тобі спочатку прочитати книгу «Взлом техногенной системы» Зеланда та послухати його відео лекції в ютюбе. Потім поспілкуємося.

.....!

А: Дякую за цікаву інформацію. До зустрічі!

Вправа 3. *Перетворіть текст на діалог (7-12 реплік).*

Вправа 4. *Написати есе «Що я знаю про Трансерфінг» (0,5 сторінки).*

Вправа 5. *Монологічна комунікація. Розповісти тему «Як можна допомогти собі за допомогою Трансерфінгу» (5-10 речень).*

Заключне завдання до кластеру «Психологія для всіх».
Створіть Проект на тему «Для чого мені потрібний Трансерфінг». (1 сторінка тексту плюс візуалізація в будь-якій формі за вибором студента).

В. Екологія для всіх

Текст

Екологія планети Земля в наш час

Відомо, що на планеті Земля після 2012 року закінчився цикл відносної стабілізації та почався (й активно продовжується зараз) **цикл природних тотальних змін**, які постійно зростають і збільшуються. Головним є те, що швидко змінюються **вібрації Землі**, а також її **магнітне поле**. Вкрай **негативним наслідком** цього є різкі коливання у змінах клімату, зсув кліматичних зон, зростання природних катастроф та катаклізмів, що вони уносять життя людей. Зареєстроване збільшення злив, повеней, землетрусів, буреломів, виверження вулканів тощо. Спостерігаємо небачені пожежі, екстремальні температури повітря, неочікувані снігопади та буревії. Зростає кількість техногенних катастроф. Перетворення **біосфери** (оболонка Землі, яку заселяють живі організми) Землі на **ноосферу** (сфера розумного життя, тобто оболонка Землі, в якій виявляється вплив людини на структуру й хімічний склад біосфери), на думку відомого вченого В. І. Вернадського, супроводжується саме **тотальними природними змінами**. Деякі вчені вважають, що світ наближається до **точки біфуркації** (від лат. bifurcation – розділення, розгалуження) – точки зламу в своєму розвитку, де **система** начебто **коливається, обираючи** один із багатьох можливих **шляхів еволюції**. Наслідком хиткості нашої цивілізації стає **зміна світосприйняття**, поява нових поглядів на розвиток світу. Нобелівський лауреат Ілля Пригожин, якого називають Ейнштейном сучасності, порівнює наш час з Відродженням, коли народжувався **новий погляд на природу**.

Текст

Экология планеты Земля в наше время

Известно, что на планете Земля после 2012 года закончился цикл относительной стабилизации и начался (и активно продолжается сейчас) **цикл природных тотальных изменений**, которые постоянно растут и увеличиваются. Главным является то, что быстро изменяются **вибрации Земли**, а также её магнитное поле. Крайне негативным последствием этого выступают резкие колебания в изменениях климата, смещение климатических зон, нарастание природных катастроф и катаклизмов, которые уносят жизни людей. Зарегистрировано увеличение ливней, наводнений, землетрясений, буреломов, извержения вулканов и тому подобное. Наблюдаем невиданные пожары, экстремальные температуры воздуха, неожиданные снегопады и ураганы. Растет количество техногенных катастроф. Преобразование **биосферы** Земли (оболочка Земли, которую заселяют живые организмы) в **ноосферу** (сфера разумной жизни, то есть оболочка Земли, в которой проявляется влияние человека на структуру и химический состав биосферы), по мнению известного ученого В. И. Вернадского, сопровождается именно **тотальными природными изменениями**. Некоторые ученые считают, что мир приближается к **точке бифуркации** (от лат. bifurcation – разделение, разветвление) – точки перелома в своем развитии, где **система** как бы **колеблется**, выбирая один из многих возможных **путей эволюции**. Следствием неустойчивости нашей цивилизации становится **изменение мировосприятия**, появление новых взглядов на развитие мира. Нобелевский лауреат Илья Пригожин, которого называют Эйнштейном современности, сравнивает наше время с Возрождением, когда рождался **новый взгляд на природу**.

Лексико-граматичні завдання

Завдання 1. *Надайте визначення таких понять з тексту.*

Перевірте за словником.

Цикл природних тотальних змін –

Вібрації Землі –

Біосфера Землі –

Ноосфера Землі –

Точка біфуркації –

Шлях еволюції –

Зміна світосприйняття –

Завдання 2. *Надайте антоніми до таких слів. Перевірте у словнику.*

Стабілізація –, збільшення –,

негативний –, еволюція –,

новий –, тотальний –

Завдання 3. *Надайте відповіді на запитання до тексту.*

1) Який цикл почався на планеті Земля після 2012 року?

2) Що відбувається з планетою Земля?

3) В чому виявляються тотальні природні зміни?

4) Що таке біосфера?

5) Що таке ноосфера?

6) Що означає точка біфуркації?

7) Що стає наслідком хиткості нашої цивілізації?

Завдання 4. *Замініть виділені дієслівні форми на іменникові.*

Зразок: *Почався цикл змін – початок циклу змін*

Закінчився цикл стабілізації –

Почався цикл змін –

Зміни зростають і збільшуються –

Коливаються температури –

Спостерігаємо пожежі –

Змінюється світосприйняття –

Біосфера перетворюється на ноосферу –

Комунікаційні вправи

Вправа 1. *Складіть та запишіть сім питань до тексту.*

Вправа 2. *Вставте пропущені репліки у діалогічну комунікацію.*

A: Я нічого не зрозумів.....?

B: Так, я зрозумів цей текст, він дуже актуальний.....?

A: Будь ласка, допоможи розібратися.?

B: Текст актуальний, тому що це все відбувається зараз навколо нас, і він нам допоможе зрозуміти сучасне життя.?

A: Мені не зрозуміло, як це Земля змінює вібрації?
.....?

B: Звичайно, це вже всі знають. Це доведено наукою, що Земля дихає та, як усіякий живий організм, має вібрації, магнітне поле.....
...?

A: Я не пам'ятаю, щоб ми вивчали про це у школі.
.....?

B: Так, існують прилади та пристрої, які вимірюють ці показники Землі. Вчені спостерігають.....?

A: Також я не розумію, що таке біосфера та ноосфера.....?

B: Авжеж, з'ясує залюбки. Це просто. Біосфера – це.....,
а ноосфера – це.....

A: Що означає сфера розумного життя? Як це?

B: Це значить, що людина завдяки своїй діяльності втручається в біосферу, в те, що створене природою та змінює її на ноосферу, але, на жаль, не завжди розумно. Насправді найчастіше взагалі нерозумно, тому й руйнує природу.

A:?

B: «Сфера розумного життя», тому що вчений Володимир Вернадський на початку ХХ століття сподівався, що людство буде розумним, не

стане руйнувати природу, але зараз людину навряд чи можна назвати насправді розумною, дивлячись на її ставлення до природи.

А:

В: Правильно, молодець! Цей текст допомагає нам змінити своє світосприйняття, тобто правильно ставитися до природи.

Вправа 3. *Перетворіть текст на діалог (7-12 реплік).*

Вправа 4. *Написати есе «Що я знаю про екологію Землі» (0,5 сторінки).*

Вправа 5. *Монологічна комунікація. Розповісти тему «Як можна допомогти планеті Земля» (5-10 речень).*

Текст

Епоха тотальних трансформацій

Відомий мислитель сучасності Ошо вважає, що **зовнішня екологія** руйнується через те, що зруйнована **внутрішня екологія людини**. Саме вона є головним у житті. А руйнування зовнішньої екології є просто наслідком. Коли людина внутрішньо не є **цілісною, гармонійною, вона у конфлікті**, – така людина і в природі створює безлад. **Ці речі взаємопов'язані**. Коли природа руйнується, коли природні системи руйнуються, це руйнує людину. Знов природа впливає на людину, а людина – на природу. Це **порочне коло**. Якщо ви досягнете **згоди** зі своєю власною природою, ви зможете зрозуміти природній розвиток світу та не створюватиме жодних проблем. Тоді люди не будуть створювати ніякого розриву. Вони усвідомлять, що **все взаємопов'язано** та нічого не можна розривати. Тобто головна **причина поганої екології** – в самій людині, в **екології її духа**. Отже, в епоху тотальних **зовнішніх змін** людина має **тотальне змінювати саме себе** через те, що змінювати інших неможливо. Задля змінення себе необхідно, **по-перше**, навчитися постійно **зберігати мир, рівновагу та доброзичливість в своїй душі**, що б не траплялося навколо. При цьому не можна засуджувати нікого. Тільки тоді ми в змозі розумно та тверезо

оцінювати ситуацію та миттєво долати перешкоди. Щоб цього навчитися, необхідно, **по-друге**, вміти **користуватися уявою** для вибудовування ситуацій та тренування адекватних реакцій на них. **По-третє**, слід навчитися **розмовляти по-новому** один з одним, вживаючи **позитивні слова**, що надають конструктивності, створювання. Це означає сприймати світ без негативних образів. **По-четверте**, ми маємо **моделювати ситуації для усвідомлення**, що саме викликає в нас неприємні почуття, роздратовує, призводить до негативних реакцій. Виправдовуючи та намагаючись зрозуміти опонента, ми в змозі досягти **позитивного ставлення**.

Текст

Эпоха тотальных трансформаций

Известный мыслитель современности Ошо считает, что **внешняя экология** разрушается из-за того, что разрушена **внутренняя экология человека**. Именно она является главным в жизни. А разрушение внешней экологии просто следствие. Когда человек внутренне не является целостным, гармоничным, он в конфликте, – такой человек и в природе создает беспорядок. Эти вещи **взаимосвязаны**. Когда природа разрушается, когда природные системы разрушаются, это разрушает человека. Опять природа воздействует на человека, а человек – на природу. Это **порочный круг**. Если вы достигнете согласия со своей собственной природой, вы сможете понять естественное развитие мира и не будете создавать никаких проблем. Тогда люди не будут создавать никакого разрыва. Они осознают, что все взаимосвязано и ничего нельзя разрывать. То есть главная причина плохой экологии - в самом человеке, **в экологии его духа**. Итак, в эпоху **тотальных внешних изменений** человек должен полностью **менять именно себя**, потому что менять других невозможно. Для изменения себя необходимо, **во-первых**, научиться постоянно сохранять **мир, равновесие и доброжелательность** в своей душе, что бы ни случилось вокруг. При

этом нельзя осуждать никого. Только тогда мы можем трезво оценивать ситуацию и мгновенно преодолевать препятствия. Чтобы этому научиться, необходимо, **во-вторых**, уметь пользоваться **воображением** для выстраивания ситуаций и тренировки адекватных реакций на них. **В-третьих**, следует научиться **разговаривать по-новому** друг с другом, используя положительные слова, несущие **конструктивность, созидание**. Это значит воспринимать мир без негативных образов. **В-четвертых**, мы должны **моделировать ситуации для осознания**, что именно вызывает у нас неприятные чувства, раздражает, приводит к негативным реакциям. Оправдывая и пытаясь понять оппонента, мы можем достичь **позитивного отношения**.

Лексико-граматичні завдання

Завдання 1. *Надайте визначення таких понять з тексту. Перевірте за словником.*

Зовнішня екологія –

Внутрішня екологія людини –

Порочне коло –

Екологія духа –

Змінювати себе –

Користуватися уявою –

Розмовляти по-новому –

Моделювання ситуацій –

Завдання 2. *Надайте синоніми таких понять. Перевірте за словником.*

Мислитель –

Зовнішня екологія –

Внутрішня екологія –

Тотальні зміни –

Негативні реакції –

Позитивне ставлення –

Завдання 3. *Надайте відповіді на запитання до тексту.*

- 1) Чому руйнується зовнішня екологія, на думку Ошо?
- 2) Що означає порочне коло?
- 3) Яка головна причина поганої екології?
- 4) Що необхідно зробити для змінення себе?
- 5) Як потрібно користуватися уявою?
- 6) Що означає розмовляти по-новому?
- 7) Для чого необхідно моделювати ситуації?

Завдання 4. *Замініть виділені іменникові форми на дієслівні.*

Зразок: *руйнування екології – екологію руйнують*

- Руйнування екології –
- Створення безладу –
- Вплив природи –
- Досягнення згоди –
- Створювання проблем –
- Змінювання самого себе –
- Сприймання світу –
- Досягнення позитивності –

Комунікаційні вправи

Вправа 1. *Складіть та запишіть сім питань до тексту.*

Вправа 2. *Вставте пропущені репліки у діалогічну комунікацію.*

А: Дуже цікавий текст!

В: Так, мені сподобався цей текст, адже він дуже актуальний.
.....?

А: Головне зрозумів, тільки не дуже зрозуміло, що таке «внутрішня екологія»? Що автор мав на увазі?.....?

В: Так, я залюбки зможу пояснити тобі. Внутрішня екологія – це внутрішній світ людини, її світосприйняття, наскільки вона розуміє свою єдність з природою та Всесвітом, як вона ставиться до всього

живого: до рослин, тварин та людей.
.....?

А: Трошки розумію, це важливо, мабуть, через те, що.....

В: Молодець! Правильно, насправді зовнішня та внутрішня екології пов'язані між собою. І головним є, від неї все залежить у світі.

А:

В: Людині необхідно змінюватися, щоб правильно формувати свою внутрішню екологію, тобто бути нешкідливою істотою для природи та для самої себе.

А:

В: Для цього необхідно виконати 4 пункти, пам'ятаєш?

А: Пам'ятаю перше, це -, ..?

В: Ще важливо, а також, по-третє, це.....

А: Четверте я теж пам'ятаю -

Вправа 3. *Перетворіть текст на діалог (7-12 реплік).*

Вправа 4. *Написати есе «Що я знаю про внутрішню та зовнішню екологію» (0,5 сторінки).*

Вправа 5. *Монологічна комунікація. Розповісти тему «Що таке епоха тотальних змін» (5-10 речень).*

Заключне завдання до кластеру «Екологія для всіх».
Підготуйте Проект «Як необхідно поводитися в епоху тотальних змін, щоб вижити». (1 сторінка тексту плюс візуалізація в будь-якій формі за вибором студента).

1.3. Власне науковий підстиль (задля фахівців певної галузі)

Завдання. *Прочитайте текст власно наукового підстилю, порівняйте його лексичний склад з іншими підстилями НС. В чому його специфічність?*

Текст

Технологічні властивості матеріалів

У сучасному виробництві задля виготовлення заготовок та деталей використовуються такі **методи: лиття, обробка тиском, зварювання, обробка різанням, порошкова металургія**. Нерідко ці методи поєднують. Наприклад, крупногабаритні вироби отримують литтям окремих деталей з подальшим зварюванням (зварно–литі конструкції), куванням або прокатуванням і зварюванням (зварно–ковані конструкції, трубопроводи). Для більшості заготовок (литих, кованих, штампованих) **кінцевою є обробка різанням**. Залежно від способу виготовлення виробів висувають певні вимоги до **технологічних властивостей матеріалів**. **Технологічними називають властивості**, які характеризують здатність матеріалу піддаватися тим чи іншим способам обробки. Вони визначають можливість отримання конкретної заготовки або деталі методом, який забезпечує **найкращу якість при мінімальній трудомісткості й найменших відходах**. Якщо заготовку (деталь) виготовляють литтям, необхідно вибрати матеріал з високими ливарними властивостями, обробкою тиском – з доброю властивістю деформовності, зварюванням – зварюваністю, різанням – оброблюваністю різанням, порошковою металургією відповідними властивостями порошків (їх текучістю, здатністю до пресування та спікання). Обираючи матеріал деталі, **конструктор** повинен керуватися не тільки необхідними показниками механічних характеристик, але й враховувати його технологічні можливості. **Технолог** же, виходячи із технологічних властивостей матеріалу, розробляє оптимальний процес виготовлення якісної деталі.

Текст

Технологические свойства материалов

В современном производстве для изготовления заготовок и деталей используются следующие **методы: литье, обработка давлением, сварка, обработка резанием, порошковая металлургия**. Нередко эти

методы объединяют. Например, крупногабаритные изделия получают литьем отдельных деталей с последующей сваркой (сварные-литые конструкции), ковкой или прокаткой и сваркой (сварные-кованые конструкции, трубопроводы). Для большинства заготовок (литых, кованных, штампованных) **конечной является обработка резанием**. В зависимости от способа изготовления изделий предъявляют определенные требования к **технологическим свойствам материалов**. **Технологическими называют свойства**, которые характеризуют **способность материала поддаваться тем или иным способам обработки**. Они определяют возможность получения конкретной заготовки или детали методом, который обеспечивает **наилучшее качество при минимальной трудоемкости и минимальных отходах**. Если заготовку (деталь) изготавливают литьем, необходимо выбирать материал с высокими литейными качествами, обработкой давлением – с хорошим свойством деформации, сваркой – свариваемостью, резкой – обрабатываемостью резанием, порошковой металлургией – соответствующими свойствами порошков (их текучестью, способностью к прессованию и спеканию). Выбирая материал для детали, **конструктор** должен руководствоваться не только необходимыми показателями механических характеристик, но и учитывать его технологические возможности. **Технолог** же, исходя из технологических свойств материала, разрабатывает оптимальный процесс изготовления качественной детали.

Лексико-граматичні завдання

Завдання 1. *Надайте визначення таких понять з тексту.*

Перевірте за словником.

Методи виготовлення деталей –

Лиття –

Обробка тиском –

Зварювання –

Обробка різанням –

Порошкова металургія –

Технологічні властивості матеріалів –

Кінцева обробка заготовок –

Завдання 2. *Утворіть від іменників дієслівні форми за зразком.*

Зразок: виготовлення – виготовити

Вироблення –, використання –, поєднання –,
обробка –, зварювання –, лиття –,
різання –, називання –, деформування –

Завдання 3. *Визначте, чи відповідають надані висловлення змісту тексту. Якщо «так», поставте навпроти знак +, якщо «ні», - знак ÷. Доповніть неповні висловлення або виправте неправильні.*

1. У сучасному виробництві задля виготовлення заготовок та деталей використовуються такі методи: лиття та обробка тиском.
2. Для більшості заготовок (литих, кованих, штампованих) кінцевою є обробка різанням.
3. Залежно від способу виготовлення виробів висувають певні вимоги до технологічних властивостей матеріалів.
4. Якщо заготовку (деталь) виготовляють литтям, необхідно вибирати матеріал з доброю властивістю деформовності.
5. Конструктор розробляє оптимальний процес виготовлення якісної деталі.

Завдання 4. *Надайте відповіді на запитання до тексту.*

1. Які методи використовують у сучасному виробництві задля виготовлення заготовок та деталей?
2. Як поєднують ці методи?
3. Яка обробка є кінцевою для більшості деталей?
4. Які вимоги висувають до технологічних властивостей матеріалів?
5. Що таке технологічні властивості матеріалів?
6. Що має робити конструктор, а що – технолог?

Комунікаційні вправи

Вправа 1. *Складіть та запишіть сім питань до тексту.*

Вправа 2. *Вставте пропущені репліки у діалогічну комунікацію.*

A: Ти зрозумів, чим цей текст відрізняється від попередніх?

B: Звичайно. Він належить до.....підстилю.

A:?

B: Специфічні особливості власно наукового підстилю – це, насамперед, велика кількість термінів із галузі, до якої належить текст.

A: Ти зрозумів,.....?

B: Звісно, вважаю, що ця галузь - технологія матеріалів.

A: Але для чого нам?

B: Взагалі, про сучасні технології в наш час необхідно знати усім. До того ж цей текст нам показує специфічні особливостіпідстилю.

A: Що таке?

B: Технологічні властивості матеріалів – це.....

A: Що виробляють з.....?

B: З цих матеріалів виробляють необхідні для авто, приладів та пристроїв.?

A: Так, тепер зрозуміло, дякую за пояснення.

B:

Вправа 3. *Перетворіть текст на діалог (7-12 реплік).*

Вправа 4. *Написати есе «Що я знаю про властивості технологічних матеріалів» (0,5 сторінки).*

Вправа 5. *Монологічна комунікація. Розповісти тему «Для чого потрібні технологічні матеріали» (5-10 речень).*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрианов С. А. Альтернативная энергетика экопоселений / С. А. Андрианов и др. // Фундаментальные проблемы естествознания: материалы Международного научного конгресса в Санкт-Петербурге, 1998 г. – С. 7.
2. Бороздина Г. В. Психология делового общения: учебное пособие / Г. В. Бороздина. – Москва : ИНФРА-М, 2000. – 224 с.
3. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера: монография / В. И. Вернадский. – Москва : Наука, 1989. – 231 с.
4. Гудков Д. Б. Теория и практика межкультурной коммуникации/ Курс лекций / Д. Б. Гудков. – М., ИТДГК «Гнозис», 2003. – 288 с.
5. Ермоловский Н. А. Философия: учебно-методическое пособие по курсу философии для иностранных студентов / Н. А. Ермоловский, М. В. Смоляга, А. Н. Бардин и др. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2008. – 66 с.
6. Комаровских К. Ф. Мир у точки бифуркации / К. Ф. Комаровских // Тезисы докладов международной конференции «Кирлионика, белые ночи 98». – Санкт-Петербург, 1998. – С.50.
7. Колесникова И. А. Педагогическое проектирование: учебное пособие для высших учебных заведений / И. А. Колесникова, М. П. Горчакова-Сибирская / под. ред. В. А. Сластёнина, И. А. Колесниковой. – 2-е изд. – Москва : Издательский центр «Академия», 2007. – 288 с.
8. Полянская И. В. Профессиональное общение: учебное пособие / И. В. Полянская. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2008. – 408 с.

9. Столяренко Л. Д. 100 экзаменационных ответов по психологии: экспресс-справочник по подготовке студентов вузов к экзамену по курсу «Психология»/ Л. Д. Столяренко, С. И. Самыгин. – Ростов-на-Дону : издательский центр «МарТ», 2002. – 256 с.

10. Столяренко А. М. Психология и педагогика : учебное пособие для вузов / А. М. Столяренко. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 423 с.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
ПРЕАМБУЛА.....	5
1. НАУКОВИЙ СТИЛЬ МОВЛЕННЯ	6
1.1. Навчально-науковий підстиль	6
1.2. Науково-популярний підстиль	42
1.3. Власне науковий підстиль (зادля фахівців певної галузі).....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	63
ЗМІСТ.....	64

Навчальне видання

Укладачі : **Полянська** Ірина Валентинівна
Чернявська Світлана Миколаївна
Шевченко Валентина Федорівна

МОВА ПРОФЕСІЙНОГО ПАРТНЕРСТВА

Методичні вказівки з дисципліни
«Українська мова як іноземна» в аспекті інтеграційної концепції КІМ

для студентів-іноземців основних факультетів
вищих навчальних закладів

Роботу рекомендувала до видання проф. Снігурова Т.О.

В авторській редакції

Видавничий центр НТУ «ХП».
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 5478 від 21.08. 2017 р.
61002, Харків, вул. Кирпичова, 21

План 2019 р., поз. 131

Підписано до друку 2019 р.

Формат 60x84^{1/8}. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Друк ксерографічний. Ум. друк. арк. 16,2. Обл.-вид. арк. 14,0.

Наклад 6 прим. Зам. № 05-19.
